

**KVADRI
FRONS**

**BRITISH
COUNCIL**

Mācību materiāli vidusskolai
**Zvēri ir nemierīgi:
indivīda un varas attiecības**

Teātra trupa **KVADRIFRONS**
sadarbībā ar **British Council Latvia** un **VSIA Rīgas cirks**

SATURS

PAR PROJEKTU	3
IZRĀDE "ZVĒRI IR NEMIERĪGI"	4
Kā izmantot video mācību procesā	5
1. Kultūras vēsture. Individīds un vara Padomju Savienībā:	
Dmitrija Šostakoviča piemērs	5
2. Literatūra. Procesi Padomju Latvijas literatūrā	5
3. Literatūra. Kompromisi attiecībās ar padomju varu	5
4. Literatūra. Absurda literatūra	6
5. Mūzika. Mūzikas un varas attiecības	6
6. Politika. Populisma un patriotisma nošķīrums	6
7. Kulturoloģija. Subkultūru un varas attiecības	6
8. Teātris. Ķermenis laikmetīgajā teātrī	6
9. Saruna ar kultūrpētnieku Denisu Hanovu:	
Kultūras nozīme totalitāros un demokrātiskos režīmos	7
STUNDAS PLĀNS: LITERATŪRA	8
STUNDAS PLĀNS: KULTUROLOĢIJA	12
STUNDAS PLĀNS: VĒSTURE	16
PIELIKUMI	24
Literatūra	24
1. darba lapa	24
2. darba lapa	25
3. darba lapa	26
Kulturoloģija	27
Vēsture	29

PAR PROJEKTU

Mācību materiāli vidusskolām “Zvēri ir nemierīgi: indivīds un vara” veidoti, balstoties izrādes “Zvēri ir nemierīgi” saturā. Izrāde risināja arī Latvijas politikajā un mākslas vēsturē aktuālas tēmas: padomju režīma politika un attieksme pret indivīdu, kā arī mākslinieku loma tajā. Materiālos iekļauti deviņi video, kuros apskatītās parādības skaidro dažādu jomu eksperti – kultūrpētnieks Deniss Hanovs, literatūras zinātniece Eva Eglāja - Kristšone, kustību māksliniece Simona Orinska un mūzikas teātra dramaturgs Evarts Melnalksnis.

Materiāli un resursi paredzēti vidusskolas klasēm. Tie sagatavoti ar nolūku mudināt skolēnus domāt un diskutēt par dažādiem vēsturiskiem un mākslinieciskiem aspektiem, kuri skarti izrādē un sarunās ar ekspertiem. Materiālos pievienoti stundu plāni ar darba lapām skolēniem literatūras, kulturoloģijas un vēstures nodarbībām. Video var tikt izmantoti arī politikas, mūzikas, drāmas un citos priekšmetos.

VIDEO SATURA VEIDOTĀJI

Izglītības speciāliste: Inese Vilciņa

Video producentis un montāžas režisors: Tāļivaldis Tālis Āboliņš

Operatori: Andris Kudors, Ivo Skanstiņš

Dramaturgs: Evarts Melnalksnis

Producenti: Keita Melle, Miķelis Raudseps

MĀCĪBU STUNDU SATURA VEIDOTĀJI

Izglītības speciālisti: Māris Bušmanis, Ilze Vaivode, Inese Vilciņa

Mācību materiālus veidojusi teātra trupa KVADRIFRONS
sadarbībā ar *British Council* pārstāvniecību Latvijā un VSIA Rīgas cirks.

Mācību materiāli publicēti 2020. gada aprīlī.

IZRĀDE “ZVĒRI IR NEMIERĪGI”

Mūzikas teātra izrāde “Zvēri ir nemierīgi” tapa 2019. gada pavasarī teātra trupas KVADRIFRONS māksliniecišķās programmas ietvaros Rīgas cirka ziloņu stallī. Tās vēstījuma centrā atradās jauna komponista tēls, kas tika radīts, iedvesmojoties no notikumiem krievu komponista Dmitrija Šostakoviča dzīvē 1930. gadu vidū – laikā, kad Padomju Savienībā arvien spēcīgāk izpaudās valsts vadītāja Staļina represijas un terors pret tās iedzīvotājiem, tai skaitā māksliniekiem. 1934. gadā jaunais komponists iemantoja lielu atzinību kā dzimtenē, tā visā pasaulē ar savu operu “Mcenskās apriņķa lēdija Makbeta”. Divus gadus vēlāk izrādi apmeklēja diktators Staļins, kuram tā ļoti nepatika. Tam sekoja Šostakoviča mūzikas aizliegums, kā arī viņa vajāšana un pazemošana. Materiāli izrādei tika smelti arī no komponista laikabiedru dzīves notikumiem un mākslas darbiem, starp kuriem jāmin literāts Daniils Harmss, dzejniece Anna Ahmatova, mākslinieks Gustavs Klucis un citi.

Izrādē neatraujami savijās vairāki skatuves mākslu žanri. Izšķiroša nozīme kopējā dramaturģijā bija Šostakoviča stīgu kvartetu mūzikai, kas tiek uzskatīta par viņa personiskāko daiļrades daļu, jo tā bija mazāk atkarīga no politiskās konjunktūras. Izrādes teksts tapa, vācu režisoram Martinam Mučleram sadarbojoties ar dramaturgu Evartu Melnalksni un aktieri Āri Matesoviču. Būtisku izrādes vēstījuma slāni veidoja laikmetīgās un buto dejas dejotājas Simona Orinska un Ieva Putniņa, kuras izrādē radīja dažādus asociatīvus tēlus. Kopējā atmosfērā liela nozīme bija arī Rīgas cirka vecajam ziloņu stallim: savdabīgā telpa, kuras mūros Šostakoviča mūzika izskanēja īpaši skaudri, radīja ieslodzījuma, karcera, krātiņa simbolu, vienlaikus raisot līdzības ar Padomju Savienībā izplatītajiem komunālajiem dzīvokļiem, kuros cieši klātesošos kaimiņus nevarēja izvēlēties. Arī te blakustelpās savulaik mitinājās tie, kas dabiskajā vidē būtu bijuši ienaidnieki.

Izrāde rosināja domāt par vairākām nozīmīgām tēmām, kas aktuālas arī Latvijas politikajā un mākslas vēsturē: padomju okupācija, komunisma režīma politika un attieksme pret indivīdu, mākslinieka loma režīmā, latviešu radošo cilvēku likteņu līdzības ar krievu māksliniekiem un citas. Mākslas darbi kalpo par pamatu, lai uzsāktu sarunu par sarežģītiem jautājumiem, turklāt tie sniedz iespēju uztvert kādu parādību ne vien informatīvā veidā, bet arī ar tēlu un simbolu palīdzību, tādējādi klātesot emocionālam pārdzīvojumam, vispārinājumam, vienlaikus konkrētībai un abstrakcijai. Tādēļ izrādes motīvi var lieti kalpot par impulsu diskusijai par neviennozīmīgiem jautājumiem gan vēsturē, gan mūsdienā

INFORMĀCIJA PAR VIDEO

Kā izmantot video mācību procesā

Video dod iespēju aktualizēt tēmu, sniegt jauno informāciju un palīdzēt veidot kopsavilkumu domāšanas procesam, kas stundā ir noticis. Pirms video skatīšanās būtiski skolēnam dot uzdevumu vai uzdot risināmos jautājumus, lai video skatīšanās process būtu mērķtiecīgs. Iespējamie uzdevumi var būt saistīti ar to, kas video ir jāsadzird, kam jāpievērš uzmanība, kādi jēdzieni tajos parādās, ko šie jēdzieni nozīmē, kādas ir galvenās atziņas par tēmu kopumā, ko saistībā ar video dzirdēto mums vajadzētu apgūt u.c.), lai video skatīšanās process būtu mērķtiecīgs. Ja video tiek izmantots jaunās vielas apguvei, tad jautājumiem jābūt vēršiem uz saturu, kas skolēnam jāapgūst. Pirms video piedāvāšanas skolēniem, skolotājam video jānoskatās, lai lemtu par efektīvāko video izmantošanas veidu mācību vielas apgūvē.

1. Kultūras vēsture. Indivīds un vara Padomju Savienībā: Dmitrija Šostakoviča piemērs

Informācija par krievu komponista Dmitrija Šostakoviča sarežģītajām attiecībām ar padomju varu un to, kā tā manipulēja ar inteliģenci. Dramaturga Evarta Melnalkšņa skaidrojums par izrādē risināto psiholoģiskā ieslodzījuma situāciju, indivīda attiecībām ar savu laikmetu un to, kā māksla rosina domāt par indivīda brīvības robežām. Fragmenti no izrādes "Zvēri ir nemierīgi" ar dokumentālu tekstu izmantojumu. Runā: literatūrzinātniece Eva Kristsons - Eglāja, kultūrpētnieks Deniss Hanovs, dramaturgs Evarts Melnalksnis.

2. Literatūra. Procesi Padomju Latvijas literatūrā

Procesi literatūrā pēc padomju okupācijas Latvijā: literatūras izmantošana propagandas mērķiem, Rakstnieku savienības dibināšana un sociālistiskā reālisma ieviešana literatūrā. Mārtiņa Ziverta piemērs. Notikumi literatūrā pēc Staļina nāves. Vizmas Belševicas piemērs, cenzūras attieksme pret viņu. Knuta Skujenieka piemērs: autors, kuru par biedinājumu citiem deportē uz Sibīriju; absurda apsūdzības saturs. Literātu mājokļu kratīšanas kā cenzūras metode. Runā: literatūrzinātniece Eva Kristsons - Eglāja.

3. Literatūra. Kompromisi attiecībās ar padomju varu

Grūti definējams kompromisa fakts literātu darbībā Padomju Latvijā. Pašcenzūras un sadarbības formas. Vēsturisko dokumentu trūkums. Režīma metodes cilvēku pievēršanai sadarbībai. Literatūras vēstures papildināšana no mūsdienu skatpunkta. Runā: literatūrzinātniece Eva Kristsons - Eglāja.

4. Literatūra. Absurda literatūra

Fragmenti no izrādes “Zvēri ir nemierīgi” kā piemēri absurda literatūras lietojumam teātrī. Absurda literatūra sava laikmeta kontekstā pēc II Pasaules kara. Absurda dzīves izjūta. Semjuela Beketa lugas “Gaidot Godo” piemērs. Absurda literatūra Padomju Savienībā: Daniila Harmsa piemērs. Runā: dramaturgs Evarts Melnalksnis.

5. Mūzika. Mūzikas un varas attiecības

Muzikāli fragmenti no izrādes “Zvēri ir nemierīgi”. Mūzikas iedarbība uz skatītāju, tās saikne ar dievišķo un labāko cilvēkā, Aristoteļa “katarses” jēdziens. Mūzikas izmantojums varas reprezentācijas pasākumos. Mūzikas bīstamība Padomju Savienības cenzūras skatījumā. Mūzika kā sociālās komunikācijas forma Latvijā – vēsturiski un mūsdienās. Runā: kultūrpētnieks Deniss Hanovs.

6. Politika. Populisma un patriotisma nošķirums

Demokrātijas novājināšana, jaucot patriotisma un populisma izpratnes. Sabiedrības un valsts jēdzienu nošķirums. Valsts kā brīvību kopsavilkums, sabiedriska vienošanās, nemitīgas pārmaiņas. Runā: kultūrpētnieks Deniss Hanovs.

7. Kulturoloģija. Subkultūru un varas attiecības

Varas un kultūras attiecības, nemitīgas to pārmaiņas. “Citādā” jēdziens kopējā telpā, plašākā kopienā. Kultūra kā varas priekšstatu kopums par sevi un apkārtējo vidi. Attiecības starp dominējošo kultūru un subkultūru. Subkultūras rašanās iemesli. Kultūras jēdziena paplašināšana horizontālā līmenī: nozīmes, procesi, prakses, kas vieno kādu kopienu. Padomju režīma attieksme pret subkultūru kā pamatstāsta apšaubījumu. Runā: kultūrpētnieks Deniss Hanovs.

8. Teātris. Ķermenis laikmetīgajā teātrī

Ķermenis kā galvenais komunikācijas veids skatuves mākslā. Kinestētiskā empātija. Ķermeņa klātesamība un tēla papildītība dejā, mākslas notikumā. Video ar dejas fragmentiem no izrādes “Zvēri ir nemierīgi”. Saprāšanas un sajūtu nozīme mākslas uztverē. Nedrošība, nezināmais, nepazīstamais mākslā. Mākslas uztveres stratēģijas. Runā: kustību māksliniece Simona Orinska.

9. Saruna ar kultūrpētnieku Denisu Hanovu: Kultūras nozīme totalitāros un demokrātiskos režīmos

Staļinisma un citu totalitāru režīmu iezīmes. Komponists Dmitrijs Šostakovičs kā spilgts piemērs režīma manipulācijai ar inteliģenci. Krievijas politiskās varas attiecības ar dzejniekiem, māksliniekiem, inteliģenci vēsturiski: gan bailes, gan vienlaicīgi izmantošana varas nolūkiem. Mākslas kā telpa, kurā var izpaust idejas, kuras nedrīkst paust verbāli. Mākslinieki kā kolektīvā sirdsapziņa un kolektīvais kapitāls, ko izmantot no varas puses.

7'15'' Mākslas izmantošana propagandas nolūkos; avangarda mākslas atbalsts politiskajam režīmam pēc Oktobra revolūcijas. Avangarda pretestība tradicionālajai, akadēmiskajai konjunktūras mākslai. Propaganda kā dažādu mākslu multimedāla vide.

12'10'' Pāreja no pēcrevolūcijas avangarda uz socreālistisko kanonu. Staļins kā konservatīvs politiķis arī estētikas jomā, un viņa ietekme uz humanitārās jomas attīstību. Klasicisma uzslāņojumu apvienošanās tā saucamajā Staļina ampīra jeb Staļina klasicisma stilā. Mākslinieku savienību izveide. Šostakoviča spēja apvienot sirdsapziņas un konjunktūras prasības.

16'10'' Mūzika kā līdzeklis skatītāju ietekmēšanā pēc sengrieķu domātāju, arī Aristoteļa rakstītā. Mūzika kā cilvēka saikne ar dievišķo. Mūzikas izmantošana varas reprezentācijā. Mūzika kā telpa brīvības saglabāšanai. Patriotisma dilemma totalitārajā režīmā: mīlestība pret savu zemi – naids pret politisko režīmu. Pašcieņas un kolaborācijas dilemmas.

22'00'' Mūzikas un mākslas izmantošana varas vajadzībām mūsdienās. Tendences mūsdienu Eiropā: patriotisma un populisma jaukšana. Patriotisma jēdziena skaidrojums. Sabiedrība un demokrātija kā sociālas vienošanās meklējumi un nepārtraukts pārmaiņu process.

24'30'' Mūzikas nozīme mūsdienu Latvijā. Dziesma kā kopēja sabiedrības telpa.

26'00'' Jēdziena "kultūra" iespējamā definīcija. Cilvēku un dzīvnieku pasaules atšķirības. Demokrātijas kultūra kā vienošanās jeb konsenss. Citādaī kā nozīmīga kategorija sabiedrībā. Kultūra kā varas priekšstati par sevi.

30'40'' Attiecības starp dominējošo kultūru un subkultūru. Izmaiņas kultūras izpratnē: no "cēlā vēsturiskā mantojuma" uz "kultūra kā nozīmes, kas vieno noteiktu kopienu" (piem., arī cietumnieku vai atkarīgo kultūras).

STUNDAS PLĀNS: LITERATŪRA

MĀCĪBU PRIEKŠMETS: LITERATŪRA

KLASE: 12.

TĒMA: Radošas personības iespējas totalitāras varas apstākļos

STUNDAS MĒRĶIS – SASNIEDZAMĀIS REZULTĀTS:

1. saskata un skaidro estētiskos un ētiskos principus un valodas līdzekļu īpatnības dažādu kultūras vēstures periodu literārajos darbos. Balstoties uz lasītāja intelektuālo un emocionālo pieredzi, formulē un analizē savas personības izaugsmē būtiskas vērtības;
2. izmanto sociālās, kultūras u.c. jomu informāciju, raksturojot literatūru noteiktos kultūras vēstures periodos.

*šādi atzīmētas papildiespējas skolēnu darbībām un uzdevumiem

Laiks	Darbības, metodes, aktivitātes un <u>skolotāja darbības.</u>	Ko dara skolēni?	Nepieciešamie materiāli, tehniskie līdzekļi, uzdevumu nr., kancelejas lietas utt., resursi.
	I.AKTUALIZĀCIJA		
7 min	Nodrošina iespēju grupām publiski izteikties un piedāvā skolēniem fiksēt grupas secinājumus kopējā virsmā (uz tāfeles, plēves, tiešsaistes dokumentā u. tml.).	Mazās grupās pārrunā un pieraksta, kas vieno attēlos un citos avotos redzamo. Kā radoši cilvēki var ietekmēt notikumus sabiedrībā? Grupas publiski pauž savus secinājumus.	Radošas personības izpausmes iespējas, „uzdevumi” sabiedrībā. 1. darba lapa . Ja tēmas apguvei iespējams veltīt vairāk laika, tad, kā minēts darba lapā, ieteicams iegūt informāciju par tām personībām, kuras nosauktas/redzamas avotos.
	II. APJĒGŠANA		

17 min	<p>Skolotājs pārjautā skolēniem, vai viņi zina laika līnijas izveides nosacījumus, norāda uz dažiem drošticamiem avotiem, kur meklēt informāciju, tostarp piedāvā dažus vēstures hronoloģiju atainojošus iespieddardbus.</p>	<p>Mazās grupās - laika līnijas zīmēšana: trīs politiskie režīmi Latvijā XX gadsimtā – gadskaitļi, notikumi, personības.</p>	<p>Lai sistēmiski izprastu totalitārisma jēdzienu, zīmē Latvijas valsts vēstures (no 1918.gada līdz mūsdienām) laika līniju, tajā atzīmējot visu Latvijas valstī bijušo politisko režīmu laika periodus.</p>
	<p>Skolotājs rosina atsaukt atmiņā vēstures notikumus, kuri palīdz formulēt dažas katram politiskajam režīmam būtiskas pazīmes; piedāvā, kur to darīt.</p>	<p>Politiskajam režīmam raksturīgais – pazīmes (mazās grupās).</p>	<p>Var piedāvāt Latvijas vēstures notikumu darba lapu/kartītes, kurās nav norādīti politiskie režīmi. Skolēniem pašiem jāsecina un jāatzīmē, kuri notikumi attiecas uz katru politisko režīmu</p>
	<p>Skolotājs katrai grupai iedod 2.darba lapu un, ja iespējams, to projicē publiski atbilžu ierakstīšanai. Piedāvā skolēniem ierakstīt atbildes.</p>	<p>Skatoties video (no sākuma līdz 1:22), atbild uz jautājumiem 2. darba lapā.</p>	<p>Skolēni var paši, atsaucot cits cita atmiņā, uzrakstīt dažas politiskajam režīmam raksturīgās pazīmes, izpausmes. Skolotājs var dot skolēniem trīs avotus, pēc kuriem secināt katra politiskā režīma pazīmes.</p>
12 min	<p>*Skolotājs izlases kārtībā pārbauda, vai skolēni sapratuši pirms tam neskaidro vārdu nozīmi.</p>	<p>*Pirms video skatīšanās iekārto sadaļu vārdnīcai – vārdiem, kuru nozīme nav saprotama.</p>	<p>Video resurss 2. Literatūra. Procesi Padomju Latvijas literatūrā, 2. darba lapa. Atbildes uz jautājumiem nepieciešamas gan tāpēc, lai saprastu, vai skolēni izpratuši stāstīto, gan arī tāpēc, lai secīgi izprastu radošo profesiju cilvēku iespējas totalitārā režīmā.</p>
			<p>*Skolotājs piedāvā alternatīvas: klasē pārrunāt un tā iegūt skaidrojumu vai skatīties tezaurs.lv (vai citā vārdnīcā) un pēc tam pārrunāt. Vārdnīcu var turpināt, lasot tematā paredzētos tekstus vai skatoties vēl citus videofragmentus.</p>

*Skolotājs norāda uz avotiem, kur ir uzziņas informācija.

*Skolotājs piedāvā divu tekstu fragmentus, uzaicina fiksēt kopīgā darba vidē laiku/politisko režīmu raksturojošus piemērus, rosina skolēnus domāt, vai autoriem bija izvēle nerakstīt tā, kā to prasīja režīms.

Skolotājs nodrošina katram 3.darba lapu, komentē video skatīšanās nolūku; 1., 2.uzdevuma atbildes var rakstīt klasei kopīgā vidē.

*Skolēni izzina kāda rakstnieka, dzejnieka darbību pirms un pēc 1940. gada .

*Skolēni lasa viena autora divu tekstu fragmentus – tāda, kurš radīts pirms 1940.g., otru, kurš – pēc. Secina un fiksē abos darbos pamanītās atšķirības, kas liecina par laikam/politiskajam režīmam raksturīgo.

Radošas personības iespējas:
radīt un pielāgoties; radīt un riskēt; klusēt; bēgt vai cits variants
Kādas ir izvēles? Skolēni skatās norādīto video un strādā 3. darba lapā, meklē papildu informāciju.

*Var salīdzināt Viļa Lāča, Jāņa Sudrabkalna, Aleksandra Čaka u.c. darbību. Var skatīt Guntis Berelis. *Latviešu literatūras vēsture*. R., *Zvaigzne ABC*, 1999 (105.-119., 129.lpp.); rakstnieces un žurnālistes Sabīnes Košeļevas rakstu – <http://ejuz.lv/uve>.

*Svarīgi ir saredzēt tekstā politiskajam režīmam raksturīgas reālijas, ideoloģiju – tiklab objektīvi atainojošu XX gs. 30.gadu vidi vai K. Ulmani slavinošu darbu, kā socreālismam raksturīgo īpaši viena autora darbos.

Video resurss 2. *Literatūra. Procesi Padomju Latvijas literatūrā* (5:07-6:58).

Video resurss 3. *Literatūra. Kompromisi attiecībās ar padomju varu* (no sākuma līdz 2:08).

3. darba lapa.

*Papildu iespējas: 1) iepazīšanās ar Vizmas Belševicas dzejoļu krājumu „Gadu gredzeni”, „Indriķa Latvieša piezīmes uz Livonijas hronikas malām” motīvs, zemteksts. Kāpēc grupa „Sīpoli” dziesmu „Kliedz mana tauta” izpilda tieši 1988.gadā? 2) piedāvāt izlasīt Knuta Skujenieka dzejoli „Poga”! Kur tas sarakstīts un kam

2min	<p>Skolotājs norāda avotu, var arī iedot lugas 5.ainas tekstu, rosina diskusiju, uzklausa interpretācijas.</p> <p>Skolotājs piedāvā īsu uzziņas informāciju par Valdi Atālu.</p> <p>Skolotājs pēc viedokļu uzrakstīšanas darbus novērtē un nākamajā stundā vai individuāli pārrunā uzrakstīto vai sniedz citādu atgriezenisko saiti.</p>	<p>Papildus izpratnei lasa fragmentu no Māras Zālītes lugas „Lācis” par pirmās Latvijas brīvvalsts laikā populārā rakstnieka Viļa Lāča izvēli.</p> <p>Papildus iztēlei lasa fragmentu no Valda Atāla grāmatas „Elles debesis” – izsūtījuma raksturojums.</p> <p>Raksta argumentētu viedokli (3.darba lapā).</p>	<p>rakstīts? Motīva analīze. Dzejolis autora lasījumā - http://ejuz.lv/uvh.</p> <p>Māras Zālītes luga „Lācis”, 5.aina. http://ejuz.lv/uwm Skolēniem jāatgādina, ka tas ir literārs darbs, var neatbilst īstenībai, var norādīt arī uz polemiku šīs lugas kontekstā.</p> <p>Fragmentiem vajadzētu atraisīt iztēli saskatīt izsūtījuma reālos apstākļus – piem., nodaļai „Bailes II”. Protams, šim nolūkam var derēt arī citi darbi.</p> <p>3. uzdevumā temats ir rosinošs viedokļa paušanai.</p>
	III. REFLEKSIJA		
7min	Skolotājs apkopo atbildes, nākamajā stundā anonīmi publiski dalās ar tām klasē.	Skolēni anonīmi rakstiski atbild uz jautājumiem Kādiem kompromisiem būtu/nebūtu gatavs Tu? Vai kompromisi aktuāli arī mūsdienās?	Video resurss 3. <i>Literatūra. Kompromisi attiecībās ar padomju varu</i> (no 2:30 līdz 3:29). Ieteikums noskatīties Jaunā Rīgas teātra iestudējumu „Vēstures izpētes komisija” – cilvēku izvēlēm, rīcību sadarbībā ar Valsts drošības komiteju.

Komentārs: temata apguve paredzēta divās (vēlams blakus) mācību stundās. Ja ir interese un laika ziņā iespējams, tad temata izpētei var atvēlēt vairāk stundu. Fakultatīvās aktivitātes iekrāsotas pelēkā krāsā.

STUNDAS PLĀNS: KULTUROLOĢIJA

MĀCĪBU PRIEKŠMETS: KULTUROLOĢIJA

KLASE: VIDUSSKOLA

TĒMA: Varas un kultūras attiecības dažādās sabiedrībās

STUNDAS MĒRĶIS – SASNIEDZAMĀIS REZULTĀTS:

1. Skaidrosi kā politiskais režīms, sabiedrības kopējās nostājas ietekmē subkultūru, kontrkultūru veidošanos;
2. Zināsi subkultūras un kontrkultūras atšķirības un līdzības.

Laiks	Darbības, metodes, aktivitātes un skolotāja darbības.	Ko dara skolēni?	Nepieciešamie materiāli, tehniskie līdzekļi, uzdevumu nr., kancelejas lietas utt., resursi.
	I.AKTUALIZĀCIJA		
1 min	Skolotājs atgādina iepriekšējo stundas tēmu par varas veidošanos, varas avotiem un to, kā dažādi politiskie režīmi mijiedarbojas ar kultūru. Lūdz skolēniem apdomāt pāros šādus jautājumus:	Skolēni klausās.	
3min	Kā vara sadarbojas, mijiedarbojas ar kultūru? Kas raksturīgs masu un kas elitārajai kultūrai?	Skolēni pāros sarunājas. Atbild uz jautājumiem, piedāvā savas versijas.	
5min	Skolotājs lūdz skolēniem dalīties ar atbildēm, apkopo skolēnu atbildes uz tāfeles. Ar papildjautājumiem vedina skolēnus apdomāt – vai tie var nosaukt kādu kultūru, kas atšķiras no dominējošās	Skolēni sauc kultūras, kas, viņuprāt, neietilpst pie dominējošās kultūras. Skolēni pieraksta nosauktās	

1 min	<p>kultūras (masu un elitārās)? Lūdz paskaidrot savu atbildi. Uz tāfeles veido sarakstu, lūdz skolēniem tādu veidot uz darba lapas.</p> <p>Skolotāja precizē stundas mērķi, skaidro to.</p> <p>STUNDAS MĒRĶIS – SASNIEDZAMĀIS REZULTĀTS:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Skaidrosi kā politiskais režīms, sabiedrības kopējās nostājas ietekmē subkultūru, kontrkultūru veidošanos. 2. Zināsi subkultūras un kontrkultūras atšķirības un līdzības. 	<p>kultūras darba lapā.</p> <p>Skolēni klausās.</p>	Darba lapa, 1. uzdevums.
II. APJĒGŠANA			
	<p>Skolotājs lūdz skolēnus izlasīt subkultūras un kontrkultūras definīcijas un izveidotajā sarakstā pierakstīt ar burtiem K un S pie atbilstošās kultūras, domājot mūsdienu Latvijas kontekstā un Padomju Savienības kontekstā.</p> <p>(Mērķis – skolēni secina, kā varas konteksts ietekmē, kādā pozīcijā atrodas katra kultūra. Uzdevums 2.2.).</p> <p>Skolotājs aicina salīdzināt pāru darbu versijas ar savu (par pamatu abu kopīgi veidotais saraksts). Lūdz atsevišķiem pāriem dalīties skaļi ar secinājumu - <i>Kā mainījās kontrkultūru un subkultūru saraksts domājot Padomju Savienības kontekstā? Kā tu to skaidrotu?</i></p> <p>Skolotājs kopsavelk skolēnu izteiktās domas un precizē, ka atšķirīgos varas veidos kultūras izpausmes tiek atšķirīgi</p>	<p>Skolēni sarunājas pāros, apspriež atbildes, atzīmē, kura no nosauktajām pēc definīcijas atbilst katrai no kultūrām mūsdienu Latvijas kontekstā un Padomju Savienības kontekstā.</p> <p>Skolēni salīdzina savas versijas, apspriež atšķirības. Atsevišķi skolēni atbild uz jautājumiem.</p> <p>Skolēni skatās video, pieraksta idejas, izteikumus.</p>	<p>Darba lapa, 2. uzdevums.</p> <p><i>7. Kulturoloģija. Subkultūru un varas</i></p>

<p>ierobežotas, šajā gadījumā daudzas mūsdienu subkultūras Padomju Savienībā būtu kontrkultūras un tiktu attiecīgi sodītas, iznīcinātas. Skolotājs aicina skatīties video un pierakstīt video izteiktās domas saistībā ar varas attiecībām ar kultūru!</p> <p>Skolotājs lūdz dažiem skolēniem dalīties ar pierakstītajām idejām. Skolotājs atsaucas uz video izteiktajām domām un aicina noskaidrot, kas ir tas "citādais", kas nošķir subkultūras un kontrkultūras no dominējošās kultūras un varas – uz kādiem jautājumiem cilvēki meklē atbildes atšķirīgajā kultūrā?</p> <p>Skolotājs lūdz skolēniem sadalīties pa grupām 3 – 4 un vienoties, kuru kontrkultūru vai subkultūru katrs pētīs. (Šeit var būt nepieciešams atgādinājums, kā meklēt informāciju google.lv, kādus atslēgas vārdus izmantot. Piedāvāt iespēju pārtulkot subkultūras nosaukumu anglicki un meklēt citā valodā).</p> <p>Skolotājs lūdz skolēniem grupās katram īsi izstāstīt par savu izpētīto subkultūru vai kontrkultūru. Kopīgi diskutējot atbildēt uz jautājumiem:</p> <p>5.1. Kas ir kopīgs visām izpētītajām subkultūrām/kontrkultūrām?</p> <p>5.2. Salīdziniet, kā tā laika vara, sabiedrība reaģēja uz konkrēto subkultūru vai kontrkultūru darbību/esamību? Kā esošā vara ietekmē to vai kultūra ir kontrkultūra vai</p>	<p>Skolēni izsaka pierakstītās idejas. Klausās.</p> <p>Skolēni grupās pa 3 – 4 sadala, kādu kontrkultūru vai subkultūru pētīs vairāk. Izmanto interneta resursus telefonos, pēta izvēlēto kultūru, aizpilda tabulu.</p> <p>Skolēni grupās izstāsta būtisko par savu izpētīto kontrkultūru vai subkultūru, par pamato ņemot tabulas kategorijas.</p> <p>Skolēni diskutē grupās, meklē atbildes uz uzdotajiem jautājumiem.</p>	<p><i>attiecības</i> Darba lapa, 3. uzdevums.</p> <p>Darba lapa, 4. uzdevums.</p> <p>Darba lapa, 5. uzdevums.</p>
--	--	---

	<p>subkultūra?</p> <p>5.3. Kādus iemeslus varat nosaukt tam, lai veidotos subkultūra, kontrkultūra? Izveidojiet kopīgu sarakstu!</p> <p>Skolotājs lūdz 2 grupām dalīties ar 5.1. atbildēm, citām 2 grupām ar 5.2. atbildēm, vēl citām 2 grupām ar 5.3. atbildēm (<i>var būt arī 3 grupas</i>). Pārējiem skolēniem jāpaceļ lapa vai balsošanas kartīte, ja viņu versija, izteikums sakrīt ar grupu piedāvāto. Pēc katra jautājuma apspriešanas tiek dota iespēja izteikties pārējiem, ja viņu versija atšķiras.</p> <p>Skolotājs organizē sarunu, rūpējas lai izteiktos pēc iespējas dažādi skolēni.</p>	<p>Grupas dalās ar atbildēm, skolēni balso, ja sakrīt ar viņu apspriesto. Ja nesakrīt, ir cita versija, izsakās.</p>	
	<p>III. REFLEKSIJA</p>		
5 – 7min	<p>Skolotājs skolēnu nosauktos iemeslus 5.3. uzdevumā apkopo uz tāfeles.</p> <p>Lūdz izpildīt “Izejas” uzdevumu - aplūkojot sarakstu, kā jūs skaidrotu, kādas tad ir varas un kultūras attiecības? Kā vara un dominējošā kultūra var ietekmēt citu kultūru veidošanos?</p> <p>Lūdz atsevišķiem skolēniem padalīties ar uzrakstīto.</p> <p>Skolotājs lūdz skolēniem izdomāt jautājumus, kas radās šīs stundas laikā vai par šo tēmu.</p>	<p>Skolēni papildina savu sarakstu, pilda izejas uzdevumu.</p> <p>Skolēni atbild, klausās.</p> <p>Skolēni uzraksta jautājumus uz līmlapiņām un projām ejot pieliek tos pie tāfeles.</p>	<p>Darba lapā “Izejas” uzdevums.</p> <p>Līmlapiņas.</p>

STUNDAS PLĀNS: VĒSTURE

MĀCĪBU PRIEKŠMETS: VĒSTURE

KLASE: VIDUSSKOLA

TĒMA: VARAS UN INDIVĪDA ATTIECĪBAS PĒC OTRĀ PASAULES KARA

STUNDAS MĒRĶIS – SASNIEDZAMĀIS REZULTĀTS:

3. Es izskaidrošu nozīmīgākās pazīmes, kas raksturoja indivīda attiecības ar varu pēc Otrā pasaules kara;
4. Es salīdzināšu indivīda lomu totalitārā un demokrātiskā sabiedrībā.
- 5.

Laiks	Darbības, metodes, aktivitātes un skolotāja darbības	Ko dara skolēni?	Nepieciešamie materiāli, tehniskie līdzekļi, uzdevumu nr., kancelejas lietas utt., resursi.
	I.AKTUALIZĀCIJA		
5 min	<p>Skolotāja sasveicinās ar skolēniem. Saka, ka šodienas mācību stunda būs par indivīda attiecībām ar varu pēc Otrā pasaules kara.</p> <p>Saka, ka stundu sāksim ar pasaules kartes attēlu pēc Otrā pasaules kara, lai labāk izprastu par kādu laiku un kontekstu runāsim šajā mācību stundā. Skolēnu uzdevums ir karti apskatīt, no sākuma padomāt individuāli un pēc tam pārrunāt ar blakus sēdētāju:</p> <ol style="list-style-type: none">1. Kā ir sadalītas pasaules valstis?2. Kādas ir lielākās varas pasaulē?3. Kas tām ir kopīgs / atšķirīgs?	<p>Klausās.</p> <p>Klausās.</p> <p>Apskata karti un padomā par jautājumiem individuāli. Pārrunā karti un jautājumus par blakus sēdētāju. Pieraksta atbildes darba lapā.</p>	<p>Karte:</p> <p>https://www.onlyglobes.com/Map_of_The_Balance_Of_Power_After_World_War_II_p/um-30170.htm</p> <p>Darba lapas 1. uzdevums.</p>

2 min	Lūdz skolēnus dalīties klasē ar veiktajiem novērojumiem par karti un izdarītajiem secinājumiem. Apkopo skolēnu atbildes, ka pēc Otrā pasaules kara pastāvēja divas nozīmīgākās supervaras – Rietumu pasauli pārstāvēja ASV un austrumos bija komunistiskās valstis un PSRS.	Dalās ar novērojumiem, secinājumiem un atbildēm klasē. Klausās. Pieraksta atbildes darba lapā.	
3 min	<p>Pēc nepieciešamības komentē vairāk par šīm divām varām un to ideoloģijām.</p> <p>Saka, ka šodienas stundā skolēniem būs iespēja uzzināt vairāk par to, kāda bija vara un dzīve šajās valstīs.</p> <p>Saka, ka šodien stundā būs tieši par indivīdiem šajās valstīs un par sabiedrību mūsdienās. Parāda trīs attēlus ar cilvēku, indivīdu un sabiedrību. Lūdz skolēnus pāros pārrunāt, kāda ir atšķirība starp cilvēku, indivīdu un sabiedrību. Lūdz izskaidrot, ko šie jēdzieni nozīmē.</p>	<p>Klausās.</p> <p>Pārrunā attēlus un secinājumus par tajos redzamo, atšķirībām starp tiem. Pieraksta atbildes darba lapā.</p>	<p>Darba lapas 2. uzdevums.</p> <p>Attēli:</p> <p>Cilvēks – https://www.shutterstock.com/image-vector/human-body-low-poly-wireframe-vector-1150867175</p> <p>Indivīds – https://www.shutterstock.com/image-photo/portrait-happy-woman-posing-against-grey-534305653</p> <p>Sabiedrība – https://www.shutterstock.com/image-vector/diverse-multiracial-multicultural-group-people-isolated-1303850926</p>
2 min	<p>Lūdz skolēnus dalīties klasē ar izdarītajiem secinājumiem. Apkopu teikto un papildina ar savām idejām.</p> <p>Parāda skolēniem un izskaidro mācību stundas mērķus:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Es izdarīšu secinājumus par nozīmīgākajām pazīmēm, kas raksturoja indivīda attiecības ar 	<p>Dalās ar novērojumiem un secinājumiem. Klausās. Pieraksta atbildes darba lapā.</p> <p>Klausās.</p>	

	<p>varu pēc Otrā pasaules kara Rietumos un PSRS.</p> <p>2. Es izvērtēšu indivīda attiecības ar varu PSRS un Rietumu valstīs pēc Otrā pasaules kara, un to līdzību ar mūsdienu uzskatiem.</p> <p>Prasa skolēniem, vai stundas mērķi ir skaidri, vai ir kādi jautājumi. Atbild uz jautājumiem, ja tādi ir.</p>	Uzdod jautājumus. Klausās.	
	<p>Saka, ka šodienas stunda būs par indivīdu attiecībām ar varu pēc Otrā pasaules kara. Skolēniem būs iespēja padomāt gan par indivīdu dzīvi un attiecībām ar varu kapitālistiskajā un demokrātiskajā Rietumu pasaulē, gan arī komunistiskajā PSRS, kā arī izvērtēt tos pret uzskatiem par indivīdu, varu un valsti mūsdienās.</p>		

	II. APJĒGŠANA		
5 min	<p>Saka skolēniem, ka no sākuma tiem būs iespēja strādāt pie mācību stundas pirmā mērķa, kas ir izdarīt secinājumus par nozīmīgākajām pazīmēm, kas raksturoja indivīda attiecības ar varu pēc Otrā pasaules kara.</p> <p>Saka, ka no sākuma skolēni redzēs īsu video, kur Latvijas dramaturgs Evarts Melnalksnis stāstīs par absurda literatūras žanru Rietumu pasaulē pēc Otrā pasaules kara.</p>	<p>Klausās.</p> <p>Klausās.</p> <p>Skatās video un pieraksta darba lapā dzirdētās pazīmes par Rietumu pasauli pēc Otrā pasaules kara.</p>	<p>Video: 4. Literatūra. Absurda literatūra no 0:57 līdz 3:45 min.</p>
5 min	<p>Skolēnu uzdevums šobrīd ir individuāli pierakstīt, kādas pazīmes ir raksturīgas dzīvei un indivīda</p>		<p>Darba lapas 3. uzdevums.</p>

	attiecībām ar varu Rietumu pasaulē pēc Otrā pasaules kara.		
5 min	Izskaidro, ka skolēnu nākamais uzdevums ir 3-4 cilvēku grupās pārrunāt pierakstītās pazīmes. Pēc tam papildināt ar saviem secinājumiem (<i>arī citām idejām, kas balstītas priekšzināšanās, ja tādas ir</i>), par to, kādas bija indivīda attiecības ar pastāvošo varu Rietumos pēc Otrā pasaules kara – kādās vērtībās, tiesībās, pienākumos, idejās tās bija balstītas?	Sadalās grupās, 3-4 cilvēki katrā. Stāsta par pierakstītajām pazīmēm un klausās grupas biedros, pieraksta jaunas dzirdētās pazīmes. Pārrunā un izdara secinājumus par indivīda attiecībām ar pastāvošo varu Rietumos. Pieraksta jaunas kopīgi izdomātās pazīmes.	Darba lapas 4. uzdevums.
2 min	Lūdz skolēnus dalīties ar dažām no pierakstītajām pazīmēm un pašu izdarītajiem secinājumiem. Aicina skolēniem pierakstīt, ja tie dzird kaut ko jaunu. Papildina skolēnu teikto ar savām idejām.	Dalās ar pierakstītajām un secinātajām pazīmēm. Pieraksta jaunas dzirdētas pazīmes.	
5 min	Saka, ka tagad skolēni veiks tādu pašu uzdevumu, tikai domājot par pazīmēm, kas bija raksturīgas dzīvei un indivīda attiecībām ar varu PSRS pēc Otrā pasaules kara. Skolēni redzēs divus īsus video: 1. Latvijas literatūrzinātniece Eva Eglāja-Kristsone runās par procesiem padomju literatūrā; 2. Latvijas kultūrpētnieks un profesors Deniss Hanovs runās par indivīda un varas attiecībām PSRS. Skolēnu uzdevums ir individuāli pierakstīt, kādas pazīmes ir raksturīgas dzīvei un indivīda attiecībām ar varu PSRS.	Klausās. Skatās video un darba lapā pieraksta dzirdētās pazīmes par PSRS pasauli pēc Otrā pasaules kara.	Darba lapas 5. uzdevums. Video: 2. <i>Literatūra. Procesi Padomju Latvijas literatūrā</i> līdz 1:22 min. un 1. <i>Kultūras vēsture. Indivīds un vara Padomju Savienībā: Dmitrija Šostakoviča piemērs</i> no 1:57 līdz 2:51 min.
2	Izskaidro, ka skolēnu nākamais uzdevums ir tajās	Esošajās grupās, pa 3-4 cilvēki katrā, stāsta par	Darba lapas 6. uzdevums.

min	<p>pašās grupās kā iepriekš pārrunāt pierakstītās pazīmēs. Pēc tam papildināt ar saviem secinājumiem (<i>arī citām idejām, kas balstītas priekšzināšanās, ja tādas ir</i>), par to, kādas bija indivīda attiecības ar pastāvošo varu PSRS pēc Otrā pasaules kara – kādās vērtībās, tiesībās, pienākumos, idejās tās bija balstītas?</p>	<p>pierakstītajām pazīmēm un klausās grupas biedros, pieraksta jaunas dzirdētās pazīmes. Pārrunā un izdara secinājumus par indivīda attiecībām ar pastāvošo varu PSRS. Pieraksta jaunas kopīgi izdomātās pazīmes.</p>	
10 min	<p>Lūdz skolēnus dalīties ar dažām no pierakstītajām pazīmēm un pašu izdarītajiem secinājumiem. Aicina skolēniem pierakstīt, ja tie dzird kaut ko jaunu. Papildina skolēnu teikto ar savām idejām.</p> <p>Saka, ka tagad skolēnu uzdevums ir esošajās grupās pierakstītās pazīmes sakārtot Venna jeb kopu diagrammā, kas parādā indivīda un varas attiecības raksturojošās pazīmes Rietumos, PSRS un to kopīgās pazīmes.</p>	<p>Dalās ar pierakstītajām un izsecinātajām pazīmēm. Pieraksta jaunas dzirdētās pazīmes.</p> <p>Darba lapā aizpilda diagrammu ar pierakstītajām pazīmēm, papildina ar jaunām, ja rodas kādas vēl idejas.</p> <p>Staigā pa klasi, apskata citu izveidotās diagrammas, stāsta par savu diagrammu, papildina savu diagrammu ar jaunām pazīmēm.</p>	Darba lapas 7.1. uzdevums.
5 min	<p>Aicina skolēnus pārrunāt izveidotās diagrammas ar citām grupām un papildināt savas diagrammas, ja dzird kaut ko jaunu.</p> <p>To, kā skolēni dalās ar izveidotajām diagrammām, skolotāja var organizēt atkarībā no klases lieluma, skolēnu skaita un laika.</p> <p>Saka, ka skolēniem ir bijusi iespēja noskaidrot, kādas pazīmes raksturoja indivīda attiecības ar varu pēc Otrā</p>	<p>Klausās.</p> <p>Klausās.</p>	

	<p>pasaules kara gan Rietumos, gad PSRS.</p> <p>Tagad skolēnu uzdevums būs strādāt pie mācību stundas otrā mērķa un izvērtēt indivīda attiecību ar varu PSRS un Rietumu valstīs pēc Otrā pasaules kara līdzību ar mūsdienu uzskatiem.</p>		
5 min	<p>Skolēniem būs iespēja redzēt vēl vienu īsu video, kur D. Hanovs runās par savu skatījumu uz politiku. Izskaidro, ka skolēnu uzdevums skatoties video ir individuāli pierakstīt:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Kas ir valsts; 2. Kādas pēc Hanova domām ir valsts attiecības ar sabiedrību; 3. Kādi ir valsts un sabiedrības pienākumi un mērķi. 	<p>Darba lapā pieraksta atbildes uz jautājumiem un dzirdēto no D. Hanova viedokļa par valsts un sabiedrības attiecībām politikā.</p>	<p>Darba lapas 8. uzdevums.</p> <p>Video: <i>6. Politika. Populisma un patriotisma nošķirums.</i></p>
5 min	<p>Precizē, ka šajā video Hanovs runā par sabiedrības attiecībām ar valsti, ko pēc tam skolēniem būs iespēja izvērtēt līdzīgi kā tas tikai darīts ar indivīda attiecībām ar varu pēc Otrā pasaules kara.</p>	<p>Sanāk kopā grupās. Papildina diagrammas trešo apli ar pierakstītajām idejām par valsts un sabiedrības attiecībām mūsdienās.</p>	<p>Darba lapas 7.2. uzdevums.</p>
5 min	<p>Lūdz skolēnus atkal sanākt kopā iepriekšējās grupās un aizpildīt Venna diagrammas trešo apli ar pierakstiem par mūsdienu valsts un sabiedrības attiecībām.</p>	<p>Staigā pa klasi, apskata citu izveidotās diagrammas, stāsta par savu diagrammu, papildina savu diagrammu ar jaunām pazīmēm.</p>	
2 min	<p>Aicina skolēnus pārrunāt izveidotās diagrammas ar citām grupām un papildināt savas diagrammas, ja dzird kaut ko jaunu.</p>	<p>Dalās ar pierakstīto un aizpildītajām Venna diagrammām. Pieraksta, ja dzird kādas jaunas idejas.</p>	

	Prasa, vai skolēniem ir kādi jautājumi par dzirdēto vai citu idejām. Atbild uz jautājumiem, ja tādi ir.	Uzdod jautājumus, ja tādi ir. Klausās.	
	Saka, ka ar iepriekšējiem uzdevumiem skolēniem ir bijusi iespēja strādāt pie abu stundas mērķu sasniegšanas – tie ir pierakstījuši un diagrammas formā apkopojuši pazīmes, kas raksturo indivīda vai sabiedrības attiecības ar varu pēc Otrā pasaules kara un arī mūsdienās. Nākamajā mācību stundas daļā skolēniem būs iespēja atskatīties uz paveikto un izdarīt savus secinājumus par stundā dzirdēto.		
	III. REFLEKSIJA NOSTIPRINĀŠANA, LIETOŠANA		
5 min	Saka, ka skolēni redzēs vairākus vārdus – darbības vārdus, lietvārdus, īpašības vārdus - un to uzdevums ir vārdus sagrupēt. Vienā grupā skolēniem ir jāraksta vārdi, kas tiem asociējas ar indivīda attiecībām ar varu Rietumos pēc Otrā pasaules kara, un otrā tie, kas saistās ar šīm attiecībām PSRS. Papildina, ka šeit nav pareizas vai nepareizas atbildes. Uzdevums ļauj skolēniem izdarīt savas asociācijas un secinājumus. Vienu vārdu var arī likt abās grupās.	Klausās. Darba lapā sagrupē redzamos vārdus – kas asociējas ar Rietumiem un PSRS.	Darba lapas 9. uzdevums. Skolotājs var izvēlēties pats savus vārdus, sarakstu var mainīt un papildināt.
5 min	Aicina skolēnus no sagrupētajiem vārdiem katrā izvēlēties vienu, kas tiem saistās ar politiku, valsts un sabiedrības attiecībām mūsdienās. Izvēlēto vārdu pasvītrot, vai kā citādi iezīmēt, lai zina, kurš tas ir. Pēc tam aicina skolēnus sanākt kopā citās grupās un	No katras grupas izvēlas vienu, kas visvairāk asociējas ar politiku, valsts un sabiedrības attiecībām mūsdienās Sanāk kopā grupās un pārrunā sagrupētos, izvēlētos vārdus. Pirms došanās prom no klases izvēlētos vārdus	Darba lapas 9.1. uzdevums.

	<p>pārrunāt sagrupētos un izvēlētos vārdus.</p> <p>Pirms izešanas no klases lūdz katru skolēnu izvēlētos vārdus ierakstīt attiecīgajā tabulas ailītē uz tāfeles vai izveidota plakāta.</p>	<p>ieraksta atbilstošajā tabulas ailē – viens pie Rietumiem un otrs pie PSRS.</p> <p>Izvēlētie vārdi ir tie, kuriem skolēnu ieskatā bija vislielākā saistība ar politiku mūsdienās.</p>	<p>Uz tāfeles izveidota tabula ar divām ailēm “PSRS” un “Rietumi”, vai izveidot plakāts ar šo tabulu, kas piestiprināts pie klases durvīm.</p>
--	--	---	--

Komentārs:

Pirms mācību stundas novadīšanas skolēniem ir jābūt priekšzināšanām par Auksto karu, un par būtiskākajām raksturojošajām pazīmēm dzīvei Rietumos un PSRS pēc Otrā pasaules kara. Ja skolēniem šādu priekšzināšanu nav, tad mācību stundu var mainīt un realizēt tikai pirmo stundas mērķi. Tādā gadījumā gan skolotājam būtu jāvelta vairāk laika, lai ar skolēniem pārrunātu, kādas bija katras varas raksturojošās pazīmes un kādas bija tās attiecības ar individu. Lietderīgi būtu arī kādi papildus materiāli, ko skolēniem lasīt par dzīvi Aukstajā karā ‘abās priekš kara pusēs’.

PIELIKUMI

Literatūra

1. darba lapa

Grupā pārrunājiet, seciniet un pierakstiet, kas vieno attēlos un citos avotos redzamo? Pievērsiet uzmanību gadskaitļiem! Ja ir laiks, noskaidrojiet ko vairāk par avotos minētajām personībām!

XIX gs. 70. un 80.gadu mijā tautā joprojām dzīvas jaunlatviešu (kustība, kura sākās XIX gs. 50.gados Tērbatas Universitātes latviešu studentu vidū) Jura Alunāna, Kronvaldu Ata un Ausekļa jeb Krogzemju Mikus centienu atbalsis

Rakstniekam vispirms jāiet tiesā pašam ar savu sirdi .. Lai skalda latviešus, kā grib, mēs gribam redzēt viņus kā vienotu tautu. Tauta ir valsts .. Kā sitienu pa krūtīm es sajutu asās partiju ķildas, kas mūs izšķīra pirmās revolūcijas dienās. Mēs esam ieguvuši brīvību, bet kaut ko ļoti vērtīgu pazaudējuši - nacionālu kopsajūtu. Nu mēs ejam viens otram garām kā partiju ļaudis un nespējam viens otram vairs uzticīgi pieiet klāt.
Kārlis Skalbe. *Mazās piezīmes.* (1917.-1920.)

.. lieliskai piemiņai īstais uzdevums ir tikai tas, uzskubināt tagadējos jaunekļus savā nākotnē izstrādāt patiesi lielus darbus tautai par labu..

Krišjānis Valdemārs Maskavā
1882.gada 29.jūlijā. *Baltijas Vēstnesis*
1882. Nr. 175

Atkal liktens bungas uzsit,
atkal viņam nirdzīgs spīts:
vienam stobrs uz vakarpusi,
otram ņemts uz grauda rīts.

"Pūt vējiņi" vienāds šķietas
tiem, kas abās pusēs līkst...
Divas laivas stāv uz vietas
un pat arī varbūt - grimst.

Pūt, vējiņi, dzen laiviņu
Borovskā un Volčovā!

Ojārs Vācietis. Fragments no dzejoļa „Pūt, vējiņi!”
no krājuma *Antracīts*. Rīga, *Liesma* 1978

Kā un kāpēc rakstnieki un citi radoši cilvēki ietekmējuši notikumus sabiedrībā?

Foto – Juris Krieviņš,

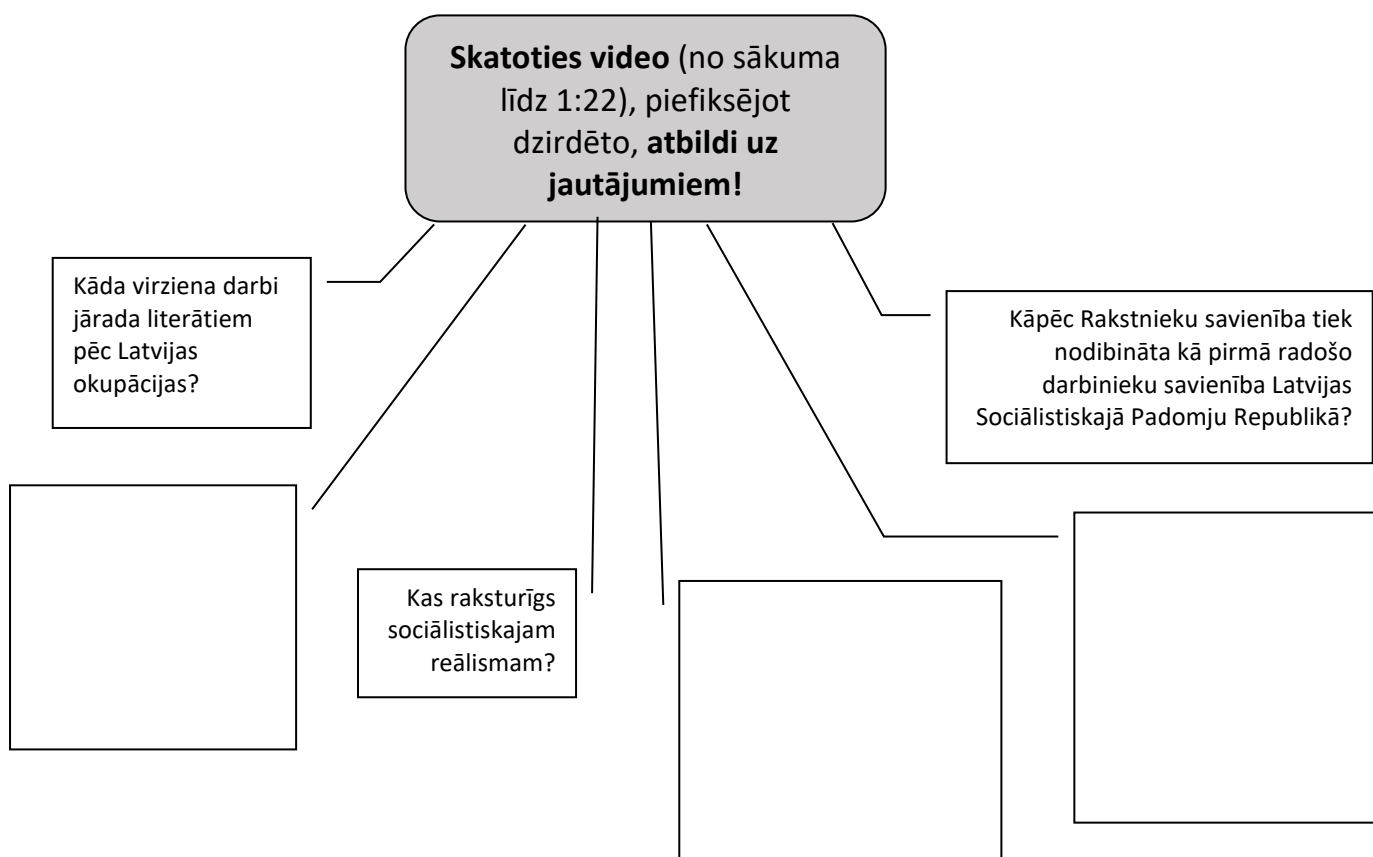
Man ir tāda sajūta, ka pašreiz ir politiskā darba īstais laiks, ka nedrīkst gaidīt ne mirkli. Varam nokavēt. Ikvienam, kam ir talants vai vismaz dotības sabiedriskajā darbībā, pašreiz, tagad ir jāstrādā ar visu atdevi

Jānis Peters par tautas pašnoteikšanos, "perestroiku" un par sevi. *Laiks* Nr. 74.
14.09.1988.

Literatūra un Māksla Nr. 35. 26.08.1989.

2. darba lapa

Noskaidro, vai Latvijā patlaban ir kāda rakstniekus apvienojoša institūcija un kādi ir tās mērķi!

Three horizontal bars for writing answers, each consisting of a white rounded rectangle on a grey background.

3. darba lapa

Alternatīva informācijas ieguvei – RS mājaslapas ekrānšāviņš makslinieki.lv/Latvijas-Rakstnieku-savieniba

The screenshot shows a web browser window displaying the website 'makslinieki.lv/Latvijas-Rakstnieku-savieniba'. The browser's address bar shows the URL. The website has a header with the logo 'LATVIJAS RADOŠO SAVIENĪBU PADOME' and a navigation menu on the left. The main content area features the title 'Latvijas Rakstnieku savienība' and a paragraph of text. Below this, there are sections for 'Mērķi un darbības virzieni', 'Dalība starptautiskās organizācijās', 'Struktūra', and 'Biedru skaits'. A search bar is located on the right side of the page. The browser's taskbar at the bottom shows various application icons and the system clock indicating the date and time.

LATVIJAS RADOŠO SAVIENĪBU PADOME

UZ SĀKUMU

- AKTUALITĀTES
- LRSP
- RADOŠĀS SAVIENĪBAS**
 - Latvijas Komponistu savienība
 - Latvijas Dizaineru savienība
 - Latvijas Zinātnieku savienība
 - Latvijas Mākslinieku savienība
 - Latvijas Arhitektu savienība
 - Latvijas Teātra darbinieku savienība
 - Latvijas Rakstnieku savienība**
 - Kontakti
 - Latvijas Kinematogrāfistu savienība
 - Horeogrāfu asociācija
 - Latvijas Fotogrāfu savienība
- MĀKSLINIEKU REĢISTRS**

Latvijas Rakstnieku savienība

Dibināta 1940. gadā kā Latvijas Padomju Rakstnieku savienība; 2005. gadā reģistrēta kā biedrība "Latvijas Rakstnieku savienība".

Mērķi un darbības virzieni:

- LRS apvieno profesionālus latviešu rakstniekus, literatūrzinātniekus, kritikus un tulkotājus (mērķvaloda – latviešu un krievu), kas dzīvo Latvijā vai ārpus Latvijas robežām, un vietējos cittautu literātus;
- LRS iestājas par latviešu valodas un rakstniecības attīstību, vārda brīvību, aizstāv rakstnieku profesionālās, ekonomiskās un sociālās tiesības un intereses;
- LRS ir lielākā un atsaucīgākā mūsdienu latviešu rakstniecības procesa informācijas "banka".

Dalība starptautiskās organizācijās:

- Eiropas Rakstnieku kongress;
- Baltijas rakstnieku un tulkotāju padome;
- Triju jūru Rakstnieku un tulkotāju padome.

Struktūra

Arno Jundze – LRS priekšsēdētājs

Jānis Jurkāns – LRS Izpilddirektors

Ronalds Briedis – LRS sekretārs referents

Biedru skaits:
274 biedri.

MEKLĒT MĀKSLINIEKU

vārds

uzvārds

pseidonīms

profesija

Radošā savienība

Visas savienības

Kārtot rezultātus pēc

uzvārda vārda datuma

MEKLĒT

PĒDĒJĀS IZMAIŅAS

- Juris Vīksne**
rakstnieks,
kinoscenārists
- Māris Rungulis**
Rakstnieks
- Nikolajs Drozdovskis**
gleznotājs
- Diāna Bērza**
Rakstnieks

LV 12:18 2019.08.17.

Kulturoloģija

Kulturoloģija. Subkultūra un kontrkultūra.

Vārds, Uzvārds:

1. Kopīgi ar klasesbiedriem un skolotāju, veido sarakstu ar tām kultūrām, kuras, tavuprāt, atšķiras, ir pretējas dominējošai (masu un elites) kultūrai!

- .
- .
- .
- .
- .
- .
- .

2. Izlasi subkultūras un kontrkultūras definīciju un atzīmē sarakstā ar burtiem S un K, kuras kultūras tev šķiet atbilstošas definīcijām mūsdienā Latvijā.

- 2.2 Pārskati sarakstu vēlreiz, bet šoreiz atzīmē **ar citu krāsu** S un K, kuras no kultūrām būtu subkultūras un kuras kontrkultūras Padomju Savienībā.

Subkultūra - konkrētas cilvēku grupas dzīvesveids, paražas un idejas, kas atšķiras no pārējās sabiedrības (S)

Kontrkultūra - dzīvesveids un ideju kopums, kas pilnīgi atšķiras no tiem, kurus pieņem lielākā daļa sabiedrības, vai cilvēku grupa, kas šādi dzīvo (K)

Definīciju resurss: www.dictionary.cambridge.org

- 2.3 Kā mainījās kontrkultūru un subkultūru saraksts domājot Padomju Savienības kontekstā?
Kā tu to skaidrotu?

3. Skaties video un pieraksti domas saistībā ar kultūras mijiedarbošanos ar varu (Kādas idejas izskan video?)!

4. Izvēlies 1 subkultūru vai kontrkultūru un, izmantojot interneta resursus, izpēti par to vairāk – aizpildi tabulu atbilstoši. Esi gatavs pastāstīt par izpētīto saviem grupas biedriem!

Subkultūra vai kontrkultūra	Idejas (Kādas idejas pārstāv? Vai ir pretējas vispārpieņemtajam? U.c.)	Dzīvesveids	Paražas (Izturēšanās veids, ieradumi, arī tradīcijas)	Laiks, kad darbojās/radās. Vieta/valsts, kur radās.

*Ja vari atrast, piedāvā grupas biedriem, kādu raksturojošu foto par šo subkultūru vai kontrkultūru.

5. Katrs no grupas izstāsta par subkultūru vai kontrkultūru, kuru pētīja. Kopīgi diskutējot, sagatavojiet atbildes uz jautājumiem:

5.1. Kas ir kopīgs visām izpētītajām subkultūrām/kontrkultūrām?

5.2. Salīdziniet, kā tā laika vara, sabiedrība reaģēja uz konkrēto subkultūru vai kontrkultūru darbību/esamību? Kā esošā vara ietekmē to vai kultūra ir kontrkultūra vai subkultūra?

5.3. Kādus iemeslus varat nosaukt tam, lai veidotos subkultūra, kontrkultūra? Izveidojiet kopīgu sarakstu!

“Izejas” uzdevums.

Ņemot vērā 5.3. uzdevumā izveidoto sarakstu, kā tu skaidrotu, kādas tad ir varas un kultūras attiecības? Kā vara un dominējošā kultūra var ietekmēt alternatīvu kultūru veidošanos?

Vēsture

Skolēna darba lapa

Mācību stunda: Varas un indivīda attiecības pēc Otrā pasaules kara

1. Apskati pasaules karti pēc Otrā pasaules kara un atbildi uz jautājumiem!

- Kā ir sadalītas pasaules valstis?

- Kādas ir lielākās varas pasaulē?

- Kas tām ir kopīgs un atšķirīgs?

2. Uzraksti jēdziena skaidrojumu!

Cilvēks - _____

Indivīds - _____

Sabiedrība - _____

3. Skaties video un uzraksti, kādas pazīmes ir raksturīgas dzīvei un indivīda attiecībām ar varu Rietumos pēc Otrā pasaules kara!

4. Pārrunā un izdari secinājumus par indivīda attiecībām ar varu Rietumos pēc Otrā pasaules kara!

Uzraksti, kādās idejās, vērtībās, tiesībā un pienākumos tās bija balstītas!

IDEJAS	VĒRTĪBAS	TIESĪBAS	PIENĀKUMI

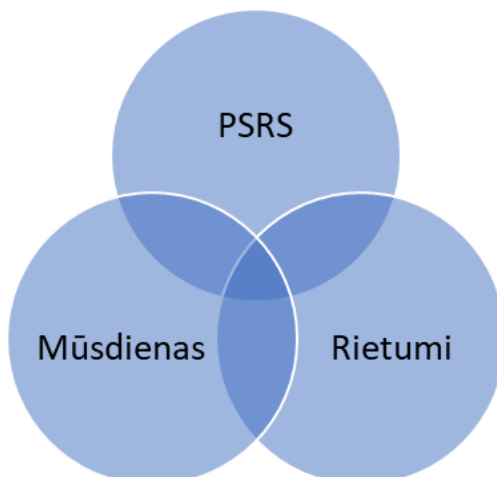
5. Skaties video un uzraksti, kādas pazīmes ir raksturīgas dzīvei un indivīda attiecībām ar varu PSRS pēc Otrā pasaules kara!

6. Pārrunā un izdari secinājumus par indivīda attiecībām ar varu PSRS pēc Otrā pasaules kara!
Uzraksti, kādās idejās, vērtībās, tiesībā un pienākumos tās bija balstītas!

IDEJAS	VĒRTĪBAS	TIESĪBAS	PIENĀKUMI

7.1. Sakārto indivīda un varas raksturojošās pazīmes pēc Otrā pasaules kara Venna diagrammā!

7.2. Skaties video un papildini trešo Venna diagrammas apli ar mūsdienu valsts un sabiedrības raksturojošajām pazīmēm!

8. Skaties video un atbildi uz jautājumiem!

- Kas ir valsts?

- Kādas pēc Denisa Hanova domām ir valsts attiecības ar sabiedrību?

- Kādi ir valsts un sabiedrības pienākumi un mērķi?

9. Sagrupē dotos vārdus, kuri tev asociējas ar indivīda attiecībām ar varu Rietumos un kuri PSRS pēc Otrā pasaules kara!

9.1. Izvēlies un katrā ailē pasvīturo vienu vārdu, kas tev visvairāk asociējas ar sabiedrības attiecībām ar varu mūsdienās!

Brīvība; vienlīdzība; vienotība; bailes; cenzūra; represijas; pašizpaušme; attīstība; darbs; saskaņa; iebiedēšana; ideja; pakļautība; varmācība; propaganda

RIETUMI	PSRS